

Inserati se sprejemajo in velja trisopna vrsta:

3 kr., če se tiska literat.

12 " " " " 2 " "

16 " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskanju se celo primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

N.ročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na Dunajski cesti št. 15 v Medija-tovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gi. — kr
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gi. 40 kr
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Rečne ulice št. 5.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Državni proračun za leto 1881.

Z Dunaja 1. decembra.

Denarni minister se je letos podvizal in zbornici že pri prvi seji izročil državni proračun za prihodnje leto. Vse je radovedno pričakovalo, kaj bode novi denarni minister povedal, in kakšen bo končni račun državnih dohodkov in stroškov. Toda le ljudje, ki prav nič ne poznajo državnega gospodarstva, so zamogli pričakovati, da bode zdaj naenkrat iz proračuna zginil primanjkljaj, ki smo ga v več ali manji meri imeli vsako leto. Toda težko in naravnost nemogoče je v enem letu popraviti in vravnati gospodarstvo, ki so ga liberalci v 20 letih tolikanj pokazili, in denarni minister bi moral biti coprnik, da bi bil že letos vse lepo poravnal. Toda minister Dunajevske ne zna coprati in še tega ni storil, da bi bil po zgledu svojih liberalnih sprednikov skušal lepo izgovarjati, zakrivati in kolikor mogoče skrčiti državni primanjkljaj, ampak je kar brez ovinkov povedal, da bode ta znašal 34 milijonov gl. *) Ako bi bil hotel gospod Dunajevski posnemati liberalne denarne ministre, bi bil iz stroškov lahko izpustil tistih 6 milij. gl., ki jih je državni zbor dovolil za preda-

*) V svojem zadnjem dopisu sem zapisal, da primanjkljaj znaša 15 milij. gl.; to je bila po mota v naglici zapisana, ker 15 milij. gl. znaša le **razloček** med stroški l. 1880 in 1881. Pis.

relsko železnico, za katero se bodo gotovo izdala posebna železnična dolžna pisma, v dohodke pa bi bil lahko sprejel 4 milij. gl. povikšanega davka od petroleja; na ta način bi se bil državni primanjkljaj skrčil za celih 10 milij. gl.

Tolikanj čudnejši je toraj, da liberalni listi vsi brez razločka napadajo ministra, in da so levičarji klicali: „čujte!“ ko je minister naznanil, da bodo stroški za l. 1881 znašali 441,537.000 gl., toraj 18,086.000 gl. več ko l. 1880, ali po odšteti 2,100.000 gl. dovoljenih za predarlesko železnico že za l. 1880, 15,986.000 gl. več. Gospodje ne pomislijo, da so gospodarili 20 let, in zgosposodarili vse, da so oni ustanovili mnogo služb, povikšali plače vradnikov itd., ki zdaj prizadevajo več stroške, za ktere mora skrbeti sedanjí minister, ker ne more v enih tednih predrugčiti in odpraviti dosedanjih naredb. In če so res tako modri, kakor se dozdevajo, zakaj pa niso tedaj mogli vravnati državnega gospodarstva, ko so bili oni na krmilu, in je bilo naše ljudstvo še premožno? Prav slabo se toraj ljudem, ki so sami vse zapravili, poda, drugim očitati zapravljivost.

Od kod pa pride, da bodo prihodnji stroški večji od letošnjih? Po izkazu ministra se bode več potrebovalo: Za skupne stroške po sklepu delegacij 3,700.000 gl., za stavbe pri vodah in ljudsko številjenje 634.000 gl., za

vojno ministerstvo kot povračilo zakladu vojaške takse 1.114.300 gl. za dovršitev vravnave zemljišnega davka 830.000, za colne stroške 2,050.000 gl., za vžitnino 1,590.000 gl., za predarlesko železnico 6,500.000 gl., za državne železnice 470.000 gl., za ministerstvo poljedelstva 1,000.000 gl., za državne dolgove 790.000 gl.

Manj kakor letos se bode potrebovalo: Za splošnje potrebe 422.000 gl., za podporo železnicam in cestam 1,832.000 gl.

Državni dohodki so znašali l. 1880 skupaj 398,278.000 gl., za l. 1881 pa bodo znašali 407,125.000 gl., toraj 8,847.000 gl. več, ali če se od letošnjega leta odvzame dohodki vojaško-namestniškega zaklada, ki znašajo 2,800.000 gl., bode v prihodnjem letu dohodkov več 11,647.000 gl. in sicer pri vojnem ministerstvu 1,143.000 gl. vojaške takse, pri direktnih davkih 1,340.000 gl., pri vžitnini 5,311.000 gl., pri tabaku 885.000 gl., pri kupčijskem ministerstvu 1,609.000 gl., pri ministerstvu kmetijstva 753.000 gl. Manjji bodo dohodki pri učnem ministerstvu za 589.000 gl., ker ni nič več obligacij naučnega zaklada na prodaj.

Čistih stroškov (Nettoauslagen) bilo je l. 1880 vseh 310 milij. gl., leta 1881 pa utegnejo znašati 316 milij. gl. Čistih (netto) dohodkov je bilo 1880 l. 287,799.000 gl., l. 1881 pa jih je v proračunu 293.196.000 gl.,

Bankovčar.

Dogodba na sodnijske spise naslonjena.

Janez — ta je tič.

(Dalje.)

Dva dni pozneje vidimo v sobo vélikega trgovca v R. stopiti našega znanca Giacoma Perelesa prav takega, kakor smo ga videli pri Leviju na Dunaji. Česa išče tu? Ne veliko. Trgovec ima namreč veliko shrambo, ktera pa ravno prazna stoji; to najsmo tujec, naš znaec, za nekaj časa, in pove pri tej priliki memogrede, da bo shramba za blago, ki se bo po morji pripeljalo, tako dolgo, dokler se vse ne spravi naprej. Kupec blaga bo prišel z Dunaja, blago je kupljeno za vlado, kar ima pa skrivno ostati. Trgovec dá shrambo zato tem raje, ker tujec obljubi veliko najemščino in tudi naprej dá že polovico.

Brž potem gresta dva telegrama: prvi na Dunaj Leviju, da ladija pride k večemu v treh dneh, drug pa v Napolj; zadnji je čisto nerazumljiv.

Zdaj so priprave vse končane, zdaj še le je nekaj dni miru. Miru? Ali je to mir, če človek ves spehan zgrudi se v mehki stol, da bi tam zadremal, pa brž zopet plane kvišku, kakor da bi ga kaj vščipnilo ali popadlo? Ali je počitek to, če — storivši par naglih kora-

kov — zopet pade na drug stol, tu nasloni glavo na roko in začne se tu premetavati od ene strani na drugo? In če celó usta odpre in začne sam seboj govoriti? Kaj govori? Morda kaj mikavnega. Čujmo!

„Skoro smem reči“, prične z glasom nam že znanim, „da se bo vse posrečilo, če mi kaka sovražna moč nenadoma ne zmede štrene. Je bilo pa tudi pravo orjaško delo to, načrta takega ne skuje vsaka glava. Znanstvo z višo politično gospodo, če prav je zelo drago, je vendar le nekaj vredno, od nje se zvé marsikaj, kar zvedeti bi bilo drugače silno težko, če ne popolnem nemogoče. Kdo n. pr. bi bil meni povedal, da je ladija s pavolo iz Brazilje na poti sem, če bi trgovec nečimerni in gizdavi sin ne bil zahajal k nam? Kako bi bil jaz, politično neznaní človek, mogel preriti do ministra, če bi ne zahajali k nam politični veljaki, ki so mi dali priporočila! Pa kaj priporočila! Saj je dosti, da imam v roki le kako pisavo njihovo, priporočila se potem že naredo ravno tako lahko, kakor pooblastila trgovcev in drugih ljudi, da se človeku vrata odpirajo in zaupanje pridobi. Svojo osebo našemiti, da si danes tak a jutri tak, to zna že vsak gledišni igralec, če bi jaz tega in več jezikov ne znal, kaj bi že bilo z mano! Da mi je vse tako gladko šlo izpod rok, ni li to v prvi vrsti moja zasluga?“

Na to vstane in se zamišljen sprehaja po sobi; kmalu pa vnovič sede in iz ust počasneje spušča besede:

„Če bi mi pa zdaj proti zadnjemu spodletelo, kaj potém? Vse je zgubljeno, Albina, prihodnost, življenje. Albina je tista luč, ki mi oči slepi, me mami, luč, brez ktere pa vendar ne morem in ne maram biti, zato jej moram prilivati, moram, da ne ugasne ali mene ne pusti. Zdaj si bova iskala novega svetá, saj ona ima rada premembo bivališča, ker v Napolji vendar ne bo več tako varno mi, nego je bilo. Do zdaj sem za svoje skrivnosti vedel le jaz, zdaj vé že drug, in skrivnost, ktero vesta dva, ni več skrivnost.“

Dolgo še modruje in premišljuje Janez — zdaj smo ga že spoznali — sledujoč povezne klobuk na glavo, ga potisne na čelo in gre vedrit se v okolico. Prijetno ravno ni, huda burja brije po obrežji in grmovji in valovi se zaganjajo v svojega sovražnika: suho zemljo in skalovje. Tem bolje; človek se lahko zavije, da mu ne more vsak pod nos gledati. Za vsacega človeka tako vreme ni, a Janezu ugaja, mu bo vsaj nemirno kri ohladilo, burne misli razpodilo. Ko bo naveličal in utrudil se, bo tudi postelja mehkejša, trdno in mirno spanje bo dalo tudi trpljenje in napenjanje zadnjih dni. (Dalje prih.)

tedaj 5,397.000 gl. v eč ko l. 1880. V času od l. 1870 do 1879 bilo je čistih rednih stroškov počez 292 milij. gl. in za železnice se je v tem času potrosilo 174 milij. gl. Čistih rednih dohodkov pa je bilo v omenjenem času počez 281 milij. gl. in letnega počeznega primanjkljeja po 12 milij. gl.

Nerednih stroškov bilo je 1880. leta 6,068.000 gl. in ako prištejemo še 2,100.000 gl. za predarelsko železnico, 8,168.000 gl. za l. 1881, pa jih bo 11,697.000 gl., toraj 3,428.000 gl. več.

Nerednih dohodkov l. 1880 bilo je 2,970.000 gl., v prihodnjem letu jih bo le 175.000 gl. V letih 1870 do 1879 so znašali ti neredni stroški za svetovne razstave na Dunaji, v Parizu, Filadelfiji, za plačilo državnih pisem itd. 348 $\frac{1}{4}$ milij. gl., neredni dohodki pa 500 milij. gl. tedaj čez 50 milij. gl. več, ki so se porabili za poravnane primanjkljeja.

Primanjkljeje za l. 1881 bo znašal 34,412.000 gl., ali ako odštejemo 6,500.000 stroškov za predarelsko železnico, 27,912.000 gl., tedaj za 2,739.000 gl. [več ko l. 1880, ko je znašal 25,173.000 gl. Ako pa od primanjkljeja za l. 1881 odštejemo 2.800.000 gl., ki so jih bili za l. 1880 dobili vsled prodaje obligacije vojaško namestniškega zaklada, je primanjkljeje l. 1881 za 61.000 gl. manj od l. 1880.

To je gotovo, je rekel minister, da l. 1881 ne bomo imeli skrbeti samo za potreščine l. 1881, ampak tudi za dolgove prejšnjih let. Kako bomo primanjkljeje poravnali? Državnih posestev ni več, da bi jih prodali, železniških delnic nimamo, zato pač nobeni vladi ni mogoče, mahoma vravnati državni proračun. Vlada je podobna zdravniku, ki ima nevarno bolnega človeka pred seboj. Previdni zdravnik mu bo le tedaj nevarno zdravilo dal, ako nima nič več zgubiti, pač pa vse pridobiti. Naša država pa ni še podobna takemu bolniku; naše stanje je sicer resno, pa ne obupno. Kako toraj pomagati? Le dva pripomočka imamo: Ali zmanjšati stroške, ali pa povikšati dohodke. Gledé prvega ne mislim, da bi se dalo kaj prihraniti; to bi bilo le mogoče, ako bi hoteli ovreči postavno pridobljene pravice, ali ako bi prenehalo in zaostalo državno opravištvno, ali pa ko bi v nevarnost spravili moč naše države. Vlada pa neče ne tega ne unega, toraj bo treba povikšati dohodke. V tem oziru pa je minister te misli, da je treba prej pričeti z vravnavo vžitninskega in potrosilnih davkov, in še le potem z vravnavo direktnih davkov. Vendar pa ne misli mnogoletnega prizadevanja zavreči in nove poti nastopiti; on neče z državo in z najvažnejšimi, denarnimi zadevami njenimi poskušeni delati, vravnava direktnih davkov se je pričela in on jo bode nadaljeval. Predlogi Brestelna in Pretisa so se le deloma rešili. Zbornici se je izročil predlog o premembi hišnega davka, ki je v tesni zvezi z zemljišnim davkom in naj se toraj hitro reši, kar posebno prosi zbornico. Kmalo bode izročil zbornici tudi predlog o pridobninskem davku in o premembi prihodninskega davka. To bode dovolj, in ako zbornici sprejmete ta predlog, bode to primoglo k rešitvi prihodninskega davka, ki se je bil že zdavnaj izročil zbornici, pa še ni bil rešen. Ne sme se tudi pozabiti, da morajo k direktnim davkom ljudje plačevati visoke deželne priklade.

Minister je tudi preiskoval pobiranje davkov, o katerem se ljudstvo zelo pritožuje, toda ne more obljubiti, da bi se dotične postavbe že

v tej sesiji spremenile; ako bodo pa dotične preiskave imele praktičen vseh, bode v prihodnji sesiji izročil načrt, kako bi se pobiranje davkov olajšalo, zlasti za male obrtnike in kmetijske posestnike, ne da bi to državi bilo na škodo.

Glede drugih davkov, o katerih je treba porazumljenja z Ogersko, omenja, da ima zbornica v rokah z ogersko vlado sestavljen načrt o petrolejskem davku, ki ga je že prejšnji minister predložil, dalje predlog o žganjarstvu, ki bode tudi pomnožil dohodke. Prejšnji minister je bil izročil tudi novelo k pristojbinski postavi (Gebührengesetz), ktero pa umakne, da se bode moglo vstreči željam, ki so jih poslanci izrekli v odseku pri obravnavi te novele. —

O zemljišnem davku upa skoraj predložiti načrt postavbe, ki bode določevala glavno svoto tega davka. Hišni davek bode znašal okoli 1,600.000 gl. več, vravnava in prememba pridobitnega in prihodninskega davka bode 2 milij. gl., davek od sladkorja 400.000 gl. več, petrolejski davek 4,400.000 gl., davek od plina 2 milij. gold. in od žganjarij 1 $\frac{1}{2}$ mil. gold. Ako se bode sprejela od njega nasvetovana novela k pridobninski postavi, bode imela država zopet 4 milij. gl. več. Vsi ti dohodki bodo toraj znašali 14 do 15 milij. gold. Dali bi se še novi davki vpeljati, pa to ne gre; ljudstvu se ne sme samo jemati, ampak se mu morajo dati tudi pripomočki, da zamore te davke zmagovati. Treba bo toraj v tem oziru koristnih gospodarskih postav. Sicer pa se zboljšuje državno gospodarstvo, za primanjkljeje lanskega leta je bilo dovoljenih 1,435.000 gl. zlate rente. Vlada jih niorabila in jih bo obrnila za letos. Tudi je plačala za predarelsko železnico 824.000 gl., ne da bi bila vzela kaj na posodo, dasi ima pravico za to. Dalje je došlo direktnih davkov do konca oktobra 1.887.000 gl. več, ko do tistega časa preteklega leta. Pri indirektnih davkih pa se je do konca septembra nabralo 2,217.000 gl. več.

Glede poravnave primanjkljeja in poplačanja 20 $\frac{1}{2}$ milij. gl. državnih papirjev bode predložil minister posebno postavbo. Tudi to kaže, da se naše gospodarske razmere zboljšujejo, ker po vnanjih državah posebno poprašujejo po avstrijskih papirjih. Ako bode zbornica sprejela njegove nasvete, in nas ne zadenejo nobene nesreče, se bode že primanjkljeje drugega leta tako skrčil, da ga bomo kmalo popolnoma odpravili.

To je kratek posnetek ministrovega govora, ki je bil na desnici s pohvalo sprejet. V eni reči vendar ne moremo pritrditi g. ministru, da se bi namreč ne dali skrčiti stroški. Opomnimo le na dve službi v Ljubljani. Služba finančnega prokuratorja je čisto nepotrebna, kar najbolj priča to, da vse opravke izvršujejo pod vodstvom dr. Račiča vradniki sami, med tem ko finančni prokurator opravlja posel deželnega glavarja, pa ob enem vleče plačo prokuratorjevo. Tudi nam ni treba dveh šolskih nadzornikov, enega za srednje in enega za ljudske šole. En sam bo lahko opravljal posel obeh. Že pri teh dveh službah se toraj da prihraniti 5000 gl. Tudi glede okrajnih glavarstev je že unidan povedal „Slovenec“, da bi se dalo osobstvo skrčiti. In ko bi še natančneje pogledali po deželi, našli bi še kaj, kar državi prizadeva nepotrebnih stroškov, ki bi se dali prihraniti. Tudi na to naj obrača g. minister svojo pozornost in gotovo bode kmalo vravnal državne dohodke in stroške.

S kterimi se bomo porazumeli?

I.

Malokteri narod na svetu ima toliko sovražnikov in nasprotnikov, kakor nemški. Med te nasprotnike Nemcev spadamo seособno mi zapadni Slovani, ki smo z njimi v ožji dotiki. Zgodovina več ko tisočletna nam tudi pove, od kod izvira to naše nasprotstvo in nezaupljivost. Zakaj Nemci so bili, ki so skozi stoletja zdaj bolj kruto, zdaj pa bolj prekanjeno zatirali naš narodni živelj, naj si bo v cerkvi ali v uradu ali v šoli in sploh v javnem življenji. Se ve da množstvo priprostega ljudstva tega ni naravnost zakrivilo, nego njegovi voditelji, ki so ga znali s svojo zvitostjo in hinavščino za sabo potegniti ter v svoje sebične namene zlorabiti. Po idejah, dobrih ali slabih, pa se svet vlada — se ve dobro ali slabo. In ti nemški voditelji s svojimi kvarnimi nazori so Slovanom, oziroma nam Slovencem naj več hudih, skelečih ran prizadejali. Zato nas mora zelo veseliti, da se med Nemci na pozorišču javnega delovanja nekaj let sem prikazujejo nove moči z novimi nazori, voditelji pravega nemškega ljudstva, s kterimi se bomo Slovenci, naj se štejem med liberalne ali med konservativne, lahko porazumeli.

Lep dokaz, da je s pravimi in treznimi sleč mi Nemci mar in sprava in porazumljenje mogoče, nam zopet daje nemško-konservativni shod v Lincu. Ako čitamo njegove obravnave, nas mora zaveseliti, da so se voditelji pravega nemškega ljudstva poprijeli zdravih načel, ktera oživotvorjena bi osrečila avstrijske narode. Ves drugi duh tu veje, kakor na liberalnih parteitagih. Ti so le prežvekovali, kar so liberalni židovski časniki toliko časa prej trobili. Tu je bila sama fraza, sami zofizmi, vedna „ferfasenga“ in pa krik o zatiranji nemštva. Nove resne ideje, ki bi zamogla avstrijske narode navdušiti, nobene, kar je celó tudi trdi Nемеc dunajski dr. Kronawetter potrdil. In kaj hočejo tudi novega povedati tisti pisaci in kričači, ki narode vedno le hujskajo, da bi med tem sami svoje židovske žepe polnili! Na njihovem zboru ni bilo ljudstvo zastopano, ampak judovsko oderuštvo, zofistično advokatorstvo, starokopitno birokratstvo in nekaj nezrelega „spisbirgerstva.“ To jim je po vsej pravici očital linški shod, kajti le na tem je bilo res zastopano nemško ljudstvo v nemških kronovinah živeče. Tu so bi vsi stanovi brez razločka. Zraven kneza, grofa, barons, plemenitaša sploh bili so tu ondotni škof, prelatje, kanoniki, župniki, kapelani; advokatje, uradniki in profesorji, kteri se še niso dali odnesti liberalnemu poplavu, tu so bili meščanje, obrtniki, rokodelci in naj več kmetovalcev, ki nosijo davkovsko breme. Tedaj je bilo tu res nemško ljudstvo v vseh svojih stanovih zastopano. In to je govorilo — o sebi, svojih zadevah in o nas, o sodržavljanih in njihovih potrebah vse drugače, kot smo bili dozdej navajeni slišati in čitati. Tu slišimo zdrave nazore glede verstvenih, narodnih, šolskih, obrtnijskih, rokodelskih, kmetijskih in sploh političnih zadev. Kar se nas Slovencev tiče, mi v ogromnem številu izvzemši morda kakega zaslepljenega liberalca, imamo skoro enake težnje ter se borimo za životvorjenje istih zdravih načel. Takim soborivcem lahko roko podamo, s takimi se lahko porazumemo, s temi se lahko zvežemo v obrambo najdražjih svetinj cerkve, države in naroda zoper lažliberalce in judovske pijavke, ki že skor četrt stoletja sleparijo in se mastijo na stroške delavnega ljudstva. V dokaz, kje nam je prijatlov iskati, čujmo

le nekatere oddelke iz obširnih obravnav! „Slovenec“ je, že prinesel na shodu linškem z veliko navdušenostjo od blizu 10.000 pravih Nemcev sprejeto resolucijo, ki v kratkih, jedrnatih potezah narašča njihovo stališče. Brez pomisla je sme vsak narodnjak zmed nas podpisati. Zato opozorimo še enkrat na njo, naj jo blagovoljni čitatelji preberó.

Prosimo dejanj!

Lepe zares bile so besede in obljube prestolnega govora. Tam je vlada obljubila, da hoče državno gospodarstvo v pravi tir spraviti, dolgove ogibati in deficit zbrisati; obljubila je, notranjo upravo avtonomni podlagi ceneje urediti; obljubila je, narodno ravnopravnost dejansko izvršiti. Kaj je od tega že storjenega? Žalibog skoraj nič. Glede gospodarskega vprašanja se nam sicer obeta, da bo državni zbor v tej sesiji mnogo koristnih postav sklenil. Pa to je le slaba tolažba, če pomislimo na deficit celih 34 milijonov, če slišimo finančnega ministra govoriti, da hoče ravnotežje dohodkov in stroškov doseči s povišanjem davkov. Naj bi visoka vlada poskusila, previsoke plače znižati in upravo ceneje urediti? Le na ta način, da se velika potrata odpravi, le tako je mogoče ravnotežje doseči, ker stroški ne bodo več tako veliki. Komu hočejo še davek naložiti in komu povišati, če pa ni nobenega denarja med ljudmi? Mi smo bili velika država, smo bili, pravimo, zdaj smo težko več, ker Laške nemamo več in Ogerska je tudi samostojna postala; čemu potem v takozvani Cislajtaciji tolika potrata? od kodi jemati? Mi nemamo take kupčije, kakor Angleži, nemamo take obrtnije, kakor Francozi; čemu potem tolika potrata? od kodi jemati? Minister pravi: „440 milijonov moram imeti, če kaj manjka do te svote, treba je ali dolg narediti, ali pa davke povišati“; tega pa nikdar ne reče: „naši dohodki so premajhni, mi ne smemo 440 milijonov potrositi.“ Mi pa vprašamo: „Čemu pa ravno 440 milijonov? ali res ne more ministerstvo drugače vladati, ali res ne more biti brez mnogoštevilnih dvornih svetovalcev, poročnikov konzulov, itd.? Ali se število uradnikov res ne dá zmanjšati? Takih vprašanj bi imeli še zadosti. Liberalci in naprednjaki se zaganjajo vedno le v smado in hočejo njej v zeti denarno pomoč. Armada je potrebna za veljavo in varnost države, uradniki pa niso vsi potrebni. Nekateri liberalni poslanci so se dali močno hvaliti, da za ljudstvo skrbé, če so vojnemu ministru odtrgali en par sto tisoč, da je potem nekaj kompanij vojakov v strganjih jopah hodilo; pa kaj bo en par sto tisoč, kaj bo tudi en milijon proti 440 milijonom! Tam naj bi šparali, tam, kjer se gre za milijone, ne pa pri krajcarjih. Število uradnikov znižati, upravo cenejše urediti, to bi izdalo! Obresti od državnih dolgov plačujemo tako grozno svoto, da vsi vojaki toliko ne pojedó s konji vred. Ali bi se res ne dalo skrbeti, da bi se te judovske obresti nekoliko znižale, da bi se vsaj za prihodnje čase ogibala država dolgov pri judih, da bi jim ne plačevala tolikih obresti? Tukaj bi kaj izdalo, tukaj! Za slovensko pravno akademijo v Gradcu niso imeli borih 4500 gld., za ta namen se jim je denar smilil, judom pa kar milijone v žrelo mečejo; pri krajcarjih štedijo, goldinarje pa stran mečejo! Naj Dunajevski svoje načrte in svoje davkarske postavbe še tako lepo zagovarja, kaj bode to ljudstvu, dokler se davki ne znižajo. Mi prosimo dejanj!

Kje je nadalje obljubljena ravnopravnost? Mi slišimo pač obljube, pa ne vidimo dejanj, vsaj mi Slovenci ne. Tudi v tem oziru prosimo dejanj!

Ti prevdarki bodo gotovo v razgovor prišli v odseku petnajstovice avtomističnih klubov. Mi le obžalujemo, da v tem odseku noben Slovenec ne sedi, da bi naše pritožbe izjavil (Hohenwarta ne moremo za Slovenca šteti, ker on je pač izvrsten za veliko politiko, specifično za naš slovenski narod se pa ne briga dosti).

Upati hočemo, da se bo morda kak češk poslanec nas usmilil in tudi naše težnje zagovarjal v odseku petnajstovice, ker bodo Čehi vprašanje narodne ravnopravnosti gotovo v ta odsek in potem v državni zbor spravili.

Politični pregled.

V Ljubljani 3. decembra.

Avstrijske dežele

Državni zbor je pričel svoje delovanje. Govor finančnega ministra Dunajevskega naredil je dober vtis. Brez vsacega lepoticenja je razložil naše denarno stanje, in če je deficita za 30 milijonov, ne sme se to njemu v greh šteti, ker on je še le pred kratkim ta posel prevzel in ni mogel v tem času popraviti vseh grehov prejšnjih vlad. V budgetni debati se mu bo že povedalo, kako naj v prihodnje dela in gospodari, da ne bomo v mirnih časih dolgov delali, kako naj se davki bolj pravično razdelé, in kako se naj za to skrbi, da bo mogoče enkrat davke znižati, posebno pa preobloženim kmetijam in hišam.

Ko je Dunajevski svoj proračun objavil, pričelo se je obravnavanje zastran davka na žganjarnic. Vsi govorniki so hvalili predloženo postavo, kajti ako bo moral vsak davek plačati, kdor žganje toči, se bo število žganjarnic zmanjšalo, in to bo velik pravni in materialni dobiček za vse dežele. Postava bila je z malimi spremembami sprejeta. (Gl. dopis iz Dunaja.)

Dr. Karonawettra so „naprednjaki“ izključili iz svojega kluba, ker med njimi sedi tudi dosti takih, ki so bili po njegovem govoru zadeti.

Poljakom sedanja vlada še najbolj ugaja, zato piše „čas“, da se mora Taffe na vsak način podpirati, ker ni preveč centralist, pa tudi ne preveč avtonomist.

Vnanje države.

Črnogorski vojvoda Božo Petrovič je že poveljnik Ulčinja. Zdaj se bo še zbrala evropska komisija, da mejo natanko določi.

Grkom pa neče Turčija ničesa dovoliti, ne pedi zemlje predati; nasprotno pa zbira močno vojsko na grški meji. Brezdvombeno je, da pride tam do krvoprolitja, brž ko se bo začel spomladati sneg tajati.

Na **Nemškem** se agitacija zoper jude nadaljuje. Ko je potihnila v državnem zboru, prenesla se je v časnike, in celo vladna „Nordd. Allg. Zeitung“ se je izjavila, da jo ščuvanje zoper jude veseli, ker „naprednjaki“ podpirajo jude, in ti obojni so sovražni monarhiji, tedaj prestolu nemškega carstva. Iz te izjave oficijoznega lista se sklepa, da Bismark sam odbrava protijudovsko agitacijo.

Na **Irskem** je še zmirom hudo. Ljudje pobijajo grajščake in njih branitelje, požigajo poslopja, pišejo žugalna pisma itd.

Onokrat so po svetu telegrafirali, da je perziška vojna vse **kurdovske** ustaše raz-

kropila in uničila. To pa ni bilo resnično. Ustaja še zdaj ni zadušena, nasprotno dela perziški vladi mnogo preglavice.

Izvirni dopisi.

Z Dunaja 2. decembra. (Klub Hohenwartov. — Iz državnega zbora.) Klub desnega središča je volil včeraj grofa Hohenwarta za načelnika. Tudi njegova namestnika in zapisnikarja pa vreditelja so ostali dosedanji. Volitev v eksekutivni odsek pa se bode vršila še le po božičnih praznikih.

Državni zbor je danes postavil o nabiranju vojakov za prihodnje leto izročil vojaškemu odseku; postavi o pokojnini bogoslovske fakultete v Krakovu in o državnem proračunu za l. 1881 ste se izročili proračunskemu (budgetnemu) odseku. Potem se je pričela posebna obravnava o žganjarjih, ktere je bilo sprejetih 13 paragrafov po načrtu, o katerem sem že zadnjič poročal z nekaterimi nebitvenimi premembami. Med temi omenjamo le te, da bodo plačevale gostilne in kavarne, ki le poleg drugih reči točijo tudi žganje, le tretjino navadnega davka. O neki od levičarjev nasvetovani premembi se je glasovalo ustmeno in imela je desnica pri tej priliki 154, levica pa 130 glasov. Z desnice je manjkalo mnogo poslancev. Slovenci so vsi tukaj, samo grof Margheri še ni bil došel, pa se bode z drugimi vred povabil, da gotovo pride do sobote, ker pride ta dan na vrsto jezikovna postava. Po dovršenih 13 paragrafih se je obravnava te postave končala in so se vršile dopolnilne volitve za razne odseke. Namesto g. Winklerja bil je v peticijski in pravni odsek izvoljen dr. Tonkli.

Denarni minister je izročil zbornici predlog, da se bodo smeli pobirati davki po sedanjem načinu za l. četrletje l. 1881, ker državni proračun dotlej še ne bode dovršen, pa predlog, da se izda 14 milij. zedinjenega državnega dolga.

Ospo, 27. novembra. Častiti gospod župnik Bartl, nastopivši župnijo Ospo, je v svojem prvem govoru iz lece izrekel, da njegova prva in zadnja skrb bode, da farani se otmo dušne mlačnosti, da postane njih cerkev bolj vredno prebivališče večnemu gospodu. Res je bil skrajni čas, da je tej hiši po nevtrudljivosti č. gospoda pomoč došla, s katero bode cerkev dobila krasno notrajno opravilo, ki bode vplivala na krščanski čut faranov, kateri je bil zelo zamrežen z mlačnostjo do vsega, kar bi pospeševalo gorečnost do sv. vere, ktera nam mora biti zvezda na morji sedajnosti, da po nji srečno prijadramo v luko večnosti. V ta namen smo se bili zbrali 27. t. m. k sv. maši, da bi po pobožni molitvi se zahvalili presvitli cesarici Karolini Ani za visoki dar 100 gld., ki so ga tej cerkvi v popraviljenje blagodušno podarili. Le tako naprej! Od zrna do zrna pogača itd.

Zdaj pa še nekaj našim gosp. učiteljem in prijateljem šole v pretres. Vsak učitelj na deželi, sosebno tu v Istri, gotovo čuti manj ali več zarad ubožstva, slabih letin in drugih nadlog pomanjkanje učnih sredstev, namreč: peresa, papirja, pisack itd., ki so s povoljnijim napredkom v tesni zvezi; bilo bi želeto, da bi se po zgledu kranjskih g. učiteljev osnovala „Narodna šola“ za ubožniše šole, katerih pri nas gotovo neprimanjkuje. Rad bode daroval gotovo vsak učitelj in prijatelj šolsko mladine kak primeren donesek, da se tako pomore na-

rodu, za čegar blagor naj bi gorelo vsako slovensko srce.

Iz Štajarskega. (Dalje o klerikalni bradi.) Omenivši zadnjokrat liste, ki so nam nasproti, ravno to tudi o vlec. g. opatu Celjskem, omeniti moramo, akoravno so tudi g. opat kot vojaški duhoven brado nosili; oni so namreč l. 73. došlemu z brado koroškemu duhovnu zadrego delali, ker mu niso dovolili sv. mašo z brado služiti; takrat namreč so že po par bližnjih škofijah posamesni duhovniki jeli brado nositi, ktero so že preje posamesno deloma (Backenbart) nosili po nekaterih samostanih predmontinci, in vel. g. opat so tukaj se svojim vedenjem uplivali nasprotno na niže duhovnike in verjetno celo do škofijstva, ktero je takrat mislilo meni in mojemu tovarišu na posamesno ponovljeno prošnjo zaradi premične brade dovoliti brado deloma (Backenbart), pa je takrat to misel preklicalo, kar je jako obžalovati na vsako stran. Škofijstvo je slišalo o ravnanju opatovem; vel. č. g. opat pa imajo prilike dovolj, ako jim drago, to pregreho poravnati! —

Klerikalna brada, smo rekli, bi bila zdaj dobrodelna za duhovnike, toraj tudi v tem obziru potrebna!

Razmerje laikov do duhovenstva je v zadnji dobi bilo slabo; prouzročil je to lažiliberalizem, ki edino sv. cerkvi prostost odrekuje, in kulturni boj umetno kolportiran iz ptujščine; pa ptujščina ni Avstrija, in vsakako moramo gledati do razmerje malo zboljšati! Neduhovnika celo prezirati je ravno tako napčno, kakor duhovnika spregledati. V smislu omenjenih rogačkih prošnjikov tudi stvarnik ni namerjaval ločiti laika od duhovnika svetnega — mi smo svetni in moramo med svetom živeti ne pa razločevati se po licu od neduhovnika; razlike bo dovolj drugod ali bi saj morala biti n. pr. v noši, vedenji, življenji itd.; ne bo moč vsacega laika sovražnika pridobiti, kar tudi ni namen niti stvarnikov niti klerikalne brade, gotovo pa je, da se razmerje naše do laikov nekoliko zboljšati zna, saj imajo po zunajni naši spremembi še ne clo pokvarjeni možje priliko svojo mrzenje spremeniti in nam več spoštovanja dovoliti, kojo je možno, vsakemu mišljenje spremeniti, da se ne bomo več sežigali. Še celo do sovražnika bo imela naša brada upliv, ker se bo bradastega duhovnika saj nekoliko vstrašil, in ga ne bo cenil kot obritega otroka, kojega vsak lahko prezira, konečno ako se duhoven s častno brado za svojo čast potegne, je to celo kaj družega. Tukaj lahko postanejo boljše razmere učiteljstva do duhovščine „et vice versa“, kar se tudi zgoditi mora po večem, ako nočemo, da šola preveliko kvara ne trpi, če tudi gg. učitelji po vsem niso pridobiti. Mi duhovniki nebomo više malosrčni do gg. učiteljev! Mi ne bomo više, kar je bilo v cerkvenošolski dobi in še je zdaj deloma, kar se je tudi nekemu mojemu sorodniku pripetilo — mi ne bomo g. učitelja zaradi brade imenovali ali pitali „liberalnega“, mi ne bomo više za radi tega g. učitelja brez družega vzroka s kmeti, ki tukaj nimajo dovolj pravega okusa, odstavljalji kot organista, da bi marsikrat nastavljali na vsako stran slabše navadne orgljače le zavoljo brade, ker se sedaj brada od samega umi in ne more drugače biti — samo da gg. učitelji se poprimejo ljubljanske Cecilijanske družbe; ako bi mi vse to storili, bi bili enaki onim, kakor je nedavno nek pisatelj v „Slov.“ povdarjal, kateri se radi pogovarjajo z obritim pastorjem, pa se sramujejo se slovenskim razkolniškim popom z brado isto storiti. Gg. učitelji pa od druge strani bodo ve-

deli ceniti za zdaj, da so duhovniki v šoli zdaj peto kolo ter za tega ne bodo duhovnika više poniževali in samega sebe tako povzdigovali, da pridejo do nadžupniške časti t. j. da igrajo „den Gegenptarer“, kakor pravijo ravno zdaj „Christl. pädag. Blätter.“ Tukaj bo država razmerje nekoliko spremenila, nekoliko pa cerkev naprošena!

Ako pa želimo boljše razmerje z dobrimi kristjani, upamo vsakako, da nas ravno ti podpirajo v naših prosih ter prosijo z nami kakor je moč n. pr. po družbah javnih; saj tudi dunajski demokrati, z avtonomisti, ako tudi drugih načel, vlečejo, kolikorokrat gre za pravico, ker so sami pravicoljubni! Še više je to dolžnost dobrega kristjana!

Pa tudi neduhovniki se deloma brijejo in se morda še bolj močno bodo, ako duhovniki brado nosijo?

Bodi jim, ako imajo dovolj volje in marsikrat tudi časa! Tudi takrat in le takrat, ako vsak laik seže po britvi, se duhovenstvo nato naj ne ozira ter bi naj zmiraj ostalo pri bradi.

Jeli je včas britev nemogoča? Vsakako! Včas osebno, kakor pri meni in mojem bivšem tovarišu! Jaz dopisatelj sem marsikrat željo imel, naj bi se škofijstvo o tem prepričalo, pa v tem nisem bil uslišan. V tem bi prič lahko navedel, kolikor bi jih zahtevalo! Sedaj se 13. leto težko in tako z nevoljo vsakokrat s protestom brijem, in sedaj nimam želje druge več: samo da sv. Oče po prošnjah mil. škofov meni in vsem, ki imajo enake težave, to breme odvzamejo.

Nemogoče je sedaj misliti na britev vojaškemu duhovnu pri vojskah, kakor pri zadnji vojski v Novjavstrijii pri tako mnogobrojno; nakupičenih vojaki; nemogoče pri daljnih večih ljudskih stiskah kakor n. pr. Zagrebškem potresu, nemogoče za vsacega duhovnika po praznikih in nedeljah, pred prazniki in pred nedeljami, kjer ima posla in misli dovolj tako, da ni moč marsikrat potrebnih reči se ozirati in vendar se prosti čas tudi malemu duhovniku celo prestriči ne more, — in vendar sedaj duševno delo je duhovnikov večje od kedaj, ker treba paziti in pretehtati skoro vsako besedo, kar prej ni bilo treba.

Kako se klerikalna brada da doseči? kratko po duhovenskih in neduhovenskih prosih do domačih škofijstev. Da se znotrajno vreme v državi spremeni, je nekdo nedavno v „Slov.“ poročal, treba dosti upiti, da se klic sliši tje do Dunaja! Isto velja pri nas do Rima kl.c.

Treba bo pa tukaj, da duhovenstvo stopi iz rezerve, da popusti pasivnost in postopa aktivno.

In zakaj do sedaj duhovenstvo v tem ni prosilo? Navedli smo že nekaj o tem; da nam je manjkalo saj med slovenskimi duhovniki kolegialnega duha nekaj, ker nismo skupno še postopali; nekaj je gospoda to storila iz obupnosti, ker uslišanja ni pričakovala; nekaj pa je glede načina, pridobiti si brado različnih misli duhovenstvo, mislijo namreč ti, da je prosihva odveč, ker se bo brada od samega s časoma upeljala, in od teh glasov smo troje tehniš še pred par leti imeli v rokah, ker v tem so k nam glasovi prihajali ali naprošeno ali od samega nenaprošeno; ti trdijo, da pride cerkveno privoljenje za brado „post festum“ in je že sedaj zakasnjeno. Tem nasproti trdim: akoravno smo že pred leti pravi trenutek za brado spoznali, vendar še zdaj pride dovoljenje prav, če tudi v zadnji uri; ravno tako pa moramo dovoljenje tudi skušati po pravi, v državi bi rekli po ustavaški, postavni poti, po prosihvi si pridobiti!

Misliti si klerikalno brado potrebno — nasprotnike klerikalne brade zdaj lahko seštejemo — ali saj koristno, in ob enem ne prositi za njo, to, mislim, se ne strinja dobro.

Sv. Oče so ravno kazali, koliko se za posamezne otroke in tudi za slovanske brigajo; sv. Oče še lahko polovico pridado, ako jih prosimo in njih dobrot bo še večja ali prav za prav cela, ker je za kršanski uk brade duhovnikom treba, kakor sploh po celem katoliškem svetu!?

Dostavek vredn. Si li zamerimo ali ne, smo vendar prisiljeni ponavljati, da se z dokazi pisatelja nikakor ne strinjamo in z nami — tega smo si popolno svesti — vsaj 9/10 duhovnikov ne.

Mnogo dokazov je deloma napačnih in pomotnih (sofističnih), deloma smešnih in ničevnih, da se nam le čudno zdi, da pisatelj tega sam ne spregleda. Sicer pa, ker to ni de dogmate, prepustimo čisu in Cerkvi; misliti pa zna, kar je komu drago.

Domače novice.

V Ljubljani, 4. decembra.

(Razdeljitev obleke) ubogim 40 šolarjem in 40 šolaricam se bo vršila jutri v nedeljo 5. t. m. v ljubljanski čitalnici. K tej razdelitvi so povabljeni vsi dobrotniki in dobrotnice.

(Za Zagrebčane) bodo napravila narodna društva veliko predstavo v ljubljanskem gledišči, dan predstave nam pa še ni znan.

(„Božična pesen, stara, nekoliko oglašena. Napev naroden.“) To je naslov pesmici, stavljeni za dva glasa, ki je prišla ravnokar v ličnem tisku na svitlo v Ptujem na Štajarskem. Izdal jo je ptujski vikarij g. M. Lendovšek, pri katerem se tudi dobiva. Cena enega iztisa je 2 kr., cena 100 iztisov pa 1 gl. 50 kr. Pesmica je lična, melodija lahka, Božič se bliža, toraj sezite po nji cerkveni pevci in organisti, mi jo toplo priporočamo.

(Kako „Narod“ poroča.) V svojem poročilu o ljublj. ljudskem shodu pravi „Narod“: „Vrednik Haderlap je govoril v radikalnem, socijalno-demokratskem smislu.“ — Ne vemo, ali hoče „Narodov“ poročevalec s tem našega vrednika očrnuti, ali osmešiti? Vrednik Haderlap ni govoril v nobenem drugem smislu, ko v smislu pravičnosti in resnega prevdarka, in nemir med poslušalci je dokazal, kako malo se je delavcem prikupil, ko je rekel, da indirektnih davkov ne bo mogoče znižati, toliko menj pa odpraviti, dokler se potrata pri državni upravi ne skrči. Če je pa kdo za občno volilno pravico ali za dohodninski davek, iz tega še ne sledi, da je socialdemokrat.

Vinska zaloga.

Udano podpisani naznanja p. n. občinstvu, g. krčmarjem in čast. duhovščini, da je uravnal si v spodnji Šiški v Čadeževi hiši veliko zalogo **dobrih bizeljskih in dolenskih vin.**

Vina se naroči lahko le en veder, ali pa več, kakor ljubo, in zagotavlja se vsakemu dobra postrežba. (1)

Za obilna naročila prosi

Janez Hafner,

vinski trgovec.

Priznano izvrstne prave

voščene sveče

izgarantirano nepokvarjenega čebelnega voska

(6)

prodaja

P. & R. Seemann v Ljubljani.

J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.